

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Katarzyna Frydrych

BM-I.0520.411.2022
Warszawa, 07 lutego 2023 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

W związku z interpelacją nr 37830 pana posła Piotra Saka, w sprawie rozważenia możliwości wprowadzenia zmian legislacyjnych dotyczących regulacji prawnych w kwestii obliczania wysokości odszkodowania z tytułu utraty wartości handlowej pojazdu, uprzejmie proszę o przyjęcie następującej odpowiedzi:

Na wstępie należy wskazać, iż art. 361 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeksu cywilny (Dz.U.2022.1360, Dz.U.2022.2339, Dz.U.2022.2337, dalej k.c.) statuuje zasadę pełnej kompensacji szkody, co oznacza, że odszkodowanie powinno przywrócić w majątku poszkodowanego stan rzeczy sprzed zdarzenia wyrządzającego szkodę. Nie może ono jednak przewyższać wysokości szkody faktycznie poniesionej. Obowiązek naprawienia szkody przez wypłatę odpowiedniej sumy pieniężnej powstaje z chwilą wyrządzenia szkody i nie jest uzależniony od tego, czy poszkodowany dokonał naprawy rzeczy i czy w ogóle zamierza ją naprawić¹.

Wartość rynkowa samochodu w wyniku jego uszkodzenia, z reguły maleje w stosunku do tej, jaką pojazd miałby, gdyby nie został uszkodzony, nawet pomimo prawidłowej naprawy. Z tych przyczyn powszechnie przyjmuje się, że odszkodowanie za uszkodzenie pojazdu oprócz kosztów jego naprawy, obejmuje także zapłatę sumy pieniężnej odpowiadającej różnicy między wartością tego samochodu przed uszkodzeniem i po naprawie, przy założeniu, że naprawa była prawidłowa, a zmniejszenie wartości samochodu nastąpiło wskutek jego uszkodzenia². Na ustalenie wysokości wartości ubytku handlowego ma wpływ zakres i jakość naprawy. Powszechnie bowiem wiadomym jest, że na rynku samochodów używanych istnieje podział na samochody bezwypadkowe i wypadkowe, przy czym im większy był zakres uszkodzenia pojazdu, a co za tym idzie zakres jego naprawy, tym bardziej zmniejsza się jego wartość. Na okoliczność tę wskazują sądy przy miarkowaniu wysokości odszkodowania w toku prowadzonych postępowań³.

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07 sierpnia 2003r., sygn. akt IV CKN 387/01.

² Por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2001 roku, sygn. akt III CZP 57/01.

³ Por. min. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 czerwca 2016 roku, sygn. I ACa 180/16.

Odnosząc się do pytania pierwszego interpelacji „Czy planowane jest wprowadzenie zmian legislacyjnych ukierunkowanych na wprowadzenie regulacji umożliwiającej dokonywanie szacunku rynkowego ubytku wartości w oparciu o dostępne metody, programy eksperckie?” uprzejmie informuję, że Ministerstwo Sprawiedliwości nie planuje wprowadzenia zmian legislacyjnych ukierunkowanych na wprowadzenie regulacji w przedmiotowym zakresie. Biegli mają bowiem możliwość dokonywania przedmiotowego szacunku rynkowego ubytku wartości na podstawie dostępnych metod i programów eksperckich.

Wskazać należy, że wyliczenia w zakresie ustalenia wysokości poszczególnych składników odszkodowania w przypadku szkód rzeczowych w pojeździe, w tym z tytułu zmniejszenia lub utraty wartości rynkowej pojazdu, wymagają wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U.2021.1805 z późn. zm., dalej k.p.c.). Z tego powodu powszechną praktyką jest zasięganie opinii biegłych, celem ustalenia wysokości szkody.

Wysokość odszkodowania w zakresie zmniejszenia lub utraty wartości handlowej pojazdu zależy każdorazowo od okoliczności konkretnego przypadku.

Brak jest norm prawnych, które nakładałyby na biegłego obowiązek wyboru konkretnej metody wyliczenia rynkowego ubytku wartości pojazdu, stosowania określonych programów oraz algorytmów służących obliczeniom w ramach wydawanych przez biegłych opinii oraz użycia konkretnego dokumentu (instrukcji) i zawartych w nim wytycznych.

Trzeba podkreślić prawo biegłego do wyboru metodologii niezbędnej do sformułowania wniosków. Narzucanie biegłemu sądowemu z góry określonej metodologii wydania opinii przeczy istocie dowodu z art. 278 k.p.c. i sprowadzałoby rolę biegłego do potwierdzenia tezy jednej ze stron sporu, skorygowanej jedynie o wnioski sformułowanej w oparciu o przeprowadzenie narzuconej biegłemu metody badawczej⁴. Takie działanie jest niedopuszczalne, bowiem wobec braku posiadania przez organ procesowy wiadomości specjalnych, narzucanie konkretnej metody badawczej stanowi przekroczenie uprawnień sądu i stanowi zaprzeczenie idei opiniowania sądowego (vide Komentarz do art. 278 k.p.c. SPC T. 2 red. Błaszczak 2021, wyd. 1, Legalis).

Opinia biegłego, jak każdy inny środek dowodowy, podlega ocenie sądu na podstawie art. 233 § 1 k.p.c. Sąd nie dokonuje jednak oceny wiarygodności opinii lecz ocenia ją pod względem fachowości, rzetelności czy logiczności. Oceniając opinię biegłego sąd powinien uwzględniać takie kryteria, jak poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania sformułowanego stanowiska, stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen, zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej (wyr. SA w Katowicach z 25.6.2009 r., V ACa 139/09, OSA w Katowicach 2009, Nr 4, poz. 8). Nie może jednak nie podzielać poglądów biegłego, czy w ich miejsce wprowadzać własnych stwierdzeń (wyr. SN z 19.12.1990 r., I PR 148/90, OSP 1991, Nr 11, poz. 300).

Należy również zauważyć, że sąd może zażądać ustnego lub pisemnego uzupełnienia opinii lub jej wyjaśnienia, a także dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych (art. 286 k.p.c.), a strony mogą kwestionować opinię biegłego wnosząc do niej zarzuty lub złożyć wnioski o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego.

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi - I Wydział Cywilny z dnia 20 marca 2018 r. I ACa 510/17

Ponadto na uwagę zasługuje fakt, iż wskazane w interpelacji: instrukcja określania rynkowego ubytku wartości pojazdów nr 1/2009 z dnia 12 lutego 2009 roku zatwierdzona w dniu 12 lutego 2009 uchwałą Zarządu Głównego do stosowania w Stowarzyszeniu Rzeczników Samochodowych – EKSPERTMOT oraz instrukcja określania wartości pojazdów nr 1/2016, zatwierdzona w dniu 17 maja 2016 r. uchwałami Zarządu Głównego do stosowania w Stowarzyszeniu Rzeczników Samochodowych – EKSPERTMOT i w Komputerowym Systemie INFO-EKSPERT/SRTSiRD nie mają charakteru normatywnego, a jedynie informujący, względnie pomocniczy.

Podniesiona w interpelacji kwestia działań Komisji Nadzoru Finansowego i Rzecznika Finansowego w zakresie systemu opiniowania pozostaje poza zakresem właściwości Ministerstwa Sprawiedliwości.

Odnosząc się do pytania drugiego „Czy Ministerstwo widzi potrzebę przeprowadzenia szkoleń lub przesłania publikacji w tym zakresie do Sądów Rejonowych i Okręgowych?” uprzejmie informuję, iż zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2, 3 i 5 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz.U.2022.217, Dz.U.2022.2695, dalej: „u.k.s.s.p.”) zadaniem Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (jednostki nadzorowanej przez Ministra Sprawiedliwości) jest szkolenie i doskonalenie zawodowe sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury w celu uzupełnienia ich specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych, a także szkolenie i doskonalenie zawodowe referendarzy sądowych, asystentów sędziów, asystentów prokuratorów, kuratorów zawodowych oraz urzędników sądów i prokuratury w celu podniesienia ich kwalifikacji zawodowych, a ponadto prowadzenie analiz i badań służących ustaleniu potrzeb szkoleniowych osób zajmujących w sądach i prokuraturze ww. stanowiska. Stosownie do art. 15a ust. 1 u.k.s.s.p. szkolenia zawodowe i inne formy doskonalenia zawodowego ww. odbywają się zgodnie z rocznym harmonogramem działalności szkoleniowej.

Mając na uwadze powyższe, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w latach 2020- 2022 zorganizowała dwa szkolenia, w trakcie których poruszana była problematyka obliczania wysokości odszkodowania z tytułu utraty wartości handlowej pojazdu, w tym specyfiki postępowania dowodowego w sprawie o zapłatę odszkodowania (szkolenie pt. „Szkoda w mieniu w kontekście umowy ubezpieczeniowej - wybrane zagadnienia”, sygnatura C24/20 oraz szkolenie pt. „Szkody komunikacyjne na tle umów ubezpieczenia” sygnatura C11/22). Adresatami ww. szkoleń byli sędziowie, asesorzy sądowi orzekający w wydziałach cywilnych i gospodarczych oraz asystenci sędziów orzekających w tych wydziałach, a także prokuratorzy i asesorzy prokuratury zajmujący się sprawami z zakresu prawa cywilnego.

Natomiast w harmonogramie działalności Krajowej Szkoły na 2023 r. zaplanowano następujące szkolenia dotyczące przedmiotowej problematyki:

1. szkolenie pt. „Odszkodowanie za najem pojazdu zastępczego” (sygnatura C14/23), podczas którego analizie zostaną poddane m. in. kwestie czy i komu należy się uprawnienie do najmu pojazdu zastępczego oraz zasady dotyczące ustalenia wysokości odszkodowania za najem pojazdu w praktyce sądowej (z uwzględnieniem orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych). Adresatami ww. szkolenia będą: sędziowie, asesorzy sądowi i asystenci sędziów orzekających w wydziałach cywilnych, gospodarczych, a także prokuratorzy i asesorzy prokuratury zajmujący się sprawami z zakresu prawa cywilnego.

2. szkolenie pt. „Szkody komunikacyjne” (sygnatura C15/23), podczas którego zostaną omówione zagadnienia szczegółowe: standardy dowodowe w zakresie dochodzenia roszczeń, ciężar dowodu; przesłanki przyznawania i kryteria ustalania wysokości sumy odszkodowania, zadośćuczynienia, renty oraz zasady zasądzania odsetek, roszczenie o pojazd zastępczy; zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela; przyczynienie się poszkodowanego do szkody. Szkolenie to zostanie przeprowadzone dla sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych orzekających w wydziałach cywilnych, asystentów sędziów z wydziałów cywilnych, a także prokuratorów i asesorów prokuratury zajmujących się sprawami z zakresu prawa cywilnego.

Jakkolwiek na podstawie art. 15a ust. 3 i 4 u.k.s.s.p. Minister Sprawiedliwości może zlecić Krajowej Szkole organizację szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego, nieuwzględnionych w harmonogramie, lub opracowanie ich programów, jak również przeprowadzenie dodatkowych szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego, nieuwzględnionych w harmonogramie, dla sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, kuratorów zawodowych oraz urzędników sądów – to z uwagi na powyższej przedstawione informacje odnośnie do szkoleń przeprowadzonych w Krajowej Szkole, jak i zaplanowanych na 2023 r. w ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości brak jest podstaw do zainicjowania ww. procedury w przedmiotowym zakresie. W tutejszym resorcie nie są również prowadzone czynności związane z opracowywaniem „publikacji” dotyczących stosowania prawa.

Niezależnie od powyższego, postulat uzupełnienia szkoleń o szczegółową tematykę związaną z obliczaniem wysokości odszkodowania z tytułu utraty wartości handlowej pojazdu zostanie przekazany do Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, albowiem wydaje się, że powyższe działanie przyczyni się do dalszego doskonalenia metodyki pracy przedstawicieli ww. grup zawodowych.

Z wyrazami szacunku

Katarzyna Frydrych
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/